

FRANSIZ VERİ KORUMA OTORİTESİNİN (CNIL) GOOGLE KARARI VE TÜRK HUKUKU BAĞLAMINDA ÇEREZLER

*Cookies in the Context of the French Data
Protection Authority's (CNIL) Google Decision and
Turkish Law*

Alper IŞIK*

Öz

Çerezler, internet üzerindeki gezinti üzerinde pozitif ve negatif olmak üzere önemli etkilere sahiptir. Genel olarak web üzerindeki gezinti performansını artırmayı amaçlayan çerezler, aynı zamanda gezinti takibi yaparak hedefli reklamcılık uygulamalarında ya da profillemeye faaliyetlerinde de kullanılmaktadır. Bu yüzden çerez uygulamaları, veri koruma hukukunun önemli bir alanını oluştururlar ve AB mevzuatında düzenlenmişlerdir. 2021 yılında Google'ın çerezlerin yönetimine dair yapmış olduğu uygulamalara dair şikayetler, Fransız Veri

* Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi (Genel Kamu Hukuku Anabilim Dalı), alper@sakarya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3784-8297.

Makale Gönderim Tarihi/Received: 14.10.2022.

Makale Kabul Tarihi/Accepted: 18.11.2022.

Atıf/Citation: Işık, Alper. "Fransız Veri Koruma Otoritesinin (Cnil) Google Kararı ve Türk Hukuku Bağlamında Çerezler." *ASBÜ Hukuk Fakültesi Dergisi* 4, no. 2 (2022): 762-797.

"Bu eser, Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License ile lisanslanmıştır. / This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License."

Koruma Otoritesi (CNIL) tarafından soruşturulmuş ve Google'ın iki şirketine toplam 150 milyon Euro para cezası verilmiştir. Söz konusu karar, çerezlerin nasıl konumlandırılması gerektiğine ve yönetimine dair önemli tespitlere yer vermektedir. Makalemizde söz konusu karar ele alınacak ve karardan yola çıkarak Türk hukukunda çerezlerin düzenlenmesine ilişkin önerilere yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Çerezler, Kişisel Veriler, Elektronik Haberleşme, Rıza, CNIL.

Abstract

Cookies have both positive and negative effects on web browsing. Cookies, which aim to improve overall web browsing performance, are also used in targeted advertising applications or profiling activities by tracking navigation. As a result, cookie practices are an important area of data protection law and are governed by EU legislation. Complaints about Google's cookie management practices were investigated by the French Data Protection Authority (CNIL) in 2021, and two Google companies were fined a total of 150 million euros. The aforementioned decision contains critical detections on how cookies should be located and managed. The decision in question will be discussed in this paper, and suggestions for cookie regulation in Turkish law will be made based on the judgement.

Keywords: Cookies, Personal Data, Electronic Communication, Consent, CNIL.

GİRİŞ

Çerezler, internet üzerinden yürütülen günlük faaliyetlerin çoğunda farkında olmadan karşımıza çıkan ve web üzerindeki hareketleri takip etmeye de yarayan metin dizeleridir. Çerezler fonksiyonları gereği kişisel veri de işleme ya da depolama imkanına sahip oldukları için kişisel verilerin korunması

hukuku bağlamında da ele alınmaktadır. 2021 yılının sonunda Fransız Veri Koruma Otoritesi (CNIL) Google'ın Fransa'da yürürlükte olan çerez politikası hakkında kullanıcılar tarafından iletilen şikayetlerin ardından bir soruşturma başlatmıştır. Soruşturmanın sonucunda ortaya çıkan karar, Avrupa Birliği (AB) ve Fransız mevzuatı bağlamında çerezlerin hukuki çerçevesini ele almış ve bu mevzuat kapsamında çerez konumlandırmasının nasıl olması gerektiğini ortaya koymuştur. Karar sonucunda Google'ın iki şirketine toplamda 150 milyon Euro para cezası verilmiştir. Türkiye'de ise 2022 yılının Ocak ayında Kişisel Verileri Koruma Kurulu (kısaca Kurul), çerezler hakkında bir rehber taslağı yayınlamıştır. Paydaşların görüşlerine açılan bu rehber, aynı yılın Haziran ayında son halini almıştır. Söz konusu rehberde de temel olarak AB mevzuatı ile Türk mevzuatının bir sentezi yapılmış ve çerez konumlandırmasında dikkate alınması gereken hususlara işaret edilmiştir. Makalede öncelikle, çerez kavramından ve konuyla ilgili AB mevzuatından bahsedilecektir. Ardından da CNIL'in Google kararı ele alınacaktır. Son olarak ise Türk hukukundaki durum ve Kurul tarafından yayınlanan rehber ışığında Türk mevzuatının bir değerlendirmesi yapıp CNIL kararından yola çıkarak önerilerde bulunulacaktır.

I. GENEL OLARAK ÇEREZLER (COOKIES)

A. Çerez Kavramı

Çerezler, kullanıcı belirli bir sunucuya eriştiği zaman kullanıcının cihazına yerleştirilen bir metin dizisi olarak tanımlanmaktadır. Bu metin dizeleri, sonraki isteklerin başında o sunucuya geri iletilir. Çerezler ilk olarak 1994'te Mosaic tarayıcısının 1.0 öncesi sürümlerinde kullanılmış ve çerezler için

ilk standart 1997'de yayınlanmıştır.¹ Çerezler, temel olarak internet üzerinde kullanıcı deneyimini iyileştirmeyi hedeflemektedir.² Ancak bu özelliğinin yanı sıra çerezler kişinin web üzerindeki hareketlerini de takip etme imkanına sahiptir.³ Genellikle analiz için kullanıcının cihazında benzersiz bir kimlik içeren bir çerez saklanır. Bu kimlik, kullanıcı web sitesini her ziyaret ettiğinde tarayıcıyı tanımlamak ve ardından davranışını analiz etmek için kullanılmaktadır. Ancak profil oluşturmak yalnızca çerezler aracılığıyla değil, çeşitli biçimlerde ve farklı araçlar aracılığıyla da gerçekleştirilebilir.⁴

Belirli özelliklerine göre çerezler arasında ayrımlar yapılmaktadır. Ayrımlardan ilki kullanım sürelerine göre yapılan ayrımdır. Bunlar oturum çerezleri ve daimi çerezler olarak adlandırılabilir. Oturum çerezleri, kısa süreli çerezlerdir. Kullanıcının çerezi konumlandırılan internet sitesinden ayrılmasıyla ya da tarayıcısını kapatmasıyla çerez kullanımı sona ermektedir. Daimi çerezler ise kullanıcı, oturumunu, tarayıcısını ve hatta cihazını kapatsa da silinmeyen çerezlerdir.⁵ Daimi çerezler genellikle kullanıcı tercihlerini ya da şifre gibi tanımlayıcı bilgileri içermektedir ve özel olarak silinmediği ya da

¹ Aaron Cahn vd, "An Empirical Study of Web Cookies," İç. *Proceedings of the 25th International Conference on World Wide Web (WWW '16: 25th International World Wide Web Conference, Montréal Québec Canada: International World Wide Web Conferences Steering Committee, 2016)*, 891, <https://doi.org/10.1145/2872427.2882991>.

² Burak Yeşilaltay, "Çerez Kullanımının Hukuki Çerçevesi," Yüksek Lisans Tezi, (İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2020), 2.

³ Elif Küzeci, *Kişisel Verilerin Korunması*, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020), 38.

⁴ Chris Jay Hoofnagle vd, "Behavioral Advertising: The Offer You Cannot Refuse," *Harvard Law & Policy Review* 6 (2012): 281-85; Paul Voigt ve Axel von dem Bussche, *The EU General Data Protection Regulation (GDPR)* (New York: Springer Berlin Heidelberg, 2017), 28.

⁵ Yeşilaltay, "Çerez Kullanımının Hukuki Çerçevesi," 8.

süreleri dolmadığı sürece tarayıcıda kalırlar. Bu tür çerezler kullanılarak hedefli reklam faaliyetleri yapılabilmektedir.⁶

Çerezlerle ilgili olarak yapılan bir diğer ayırım ise birinci parti ve üçüncü parti çerezler ayırımıdır. Birinci parti çerezler, kullanıcının eriştiği site tarafından konumlandırılan çerezleri ifade etmektedir. Bu tür çerezler özellikle e-ticaret siteleri tarafından, örneğin alışveriş sepetlerinin sürekliliğini sağlamak için, yaygınlıkla kullanılır. Üçüncü parti çerezler ise kullanıcının eriştiği siteden farklı bir site tarafından yerleştirilen çerezlerdir. Bu çerezler genellikle veri şirketleri, online reklam ve takip uygulamaları tarafından kullanılır.⁷ Çerezlerin kullanılmasını önleyen teknikler geliştikçe izleme mekanizmalarını aktive etmek için farklı çerez modelleri de ortaya çıkmıştır. Bunlara süper çerezler ismi verilmektedir. Süper çerezler, tarayıcıların değil başka programların içine saklandığı için ve yönetilmeleri ya da silinmeleri zorlaşmaktadır. Bu çerezler silinseler dahi yer aldıkları web sayfasına girildiklerinde tekrar yerleştirilebilmektedir. Ayrıca süper çerezler, klasik çerezlerin topladığı tüm verileri toplayabilmektedir. Kullanıcıya bir bildirim yapılmadığı için de fark edilmeleri zordur.⁸

B. Çerezlerle İlgili Düzenlemeler

1. AB Mevzuatı

Çerezlerle ilgili olarak AB düzenlemelerine baktığımızda karşımıza temel olarak iki düzenleme çıkmaktadır. Bunlardan

⁶ Leyla Keser Berber, *Çevrimiçi Davranışsal Reklamcılık (Online Behavioral Advertising) Uygulamaları Özelinde Kişisel Verilerin Korunması*, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2014), 23.

⁷ Cahn vd., "An Empirical Study of Web Cookies," 891.

⁸ Keser Berber, *Çevrimiçi Davranışsal Reklamcılık (Online Behavioral Advertising) Uygulamaları Özelinde Kişisel Verilerin Korunması*, 24.

ilki 2002/58/AT sayılı AB E-Gizlilik Direktifi'dir⁹ (ePrivacy Directive, kısaca EPD). Söz konusu Direktif, 2009/136/AT sayılı Direktif¹⁰ ile değişikliğe uğramıştır. Söz konusu değişiklik çerezler ve davranışsal reklamcılık gibi konulara dair kurallar getirdiği için Çerez Direktifi olarak da adlandırılmaktadır.¹¹ İkinci düzenleme ise 2016/679 sayılı Genel Veri Koruma Tüzüğü'dür (General Data Protection Regulation, kısaca GDPR). Her iki düzenlemede de çerezlerle ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir ancak bu durum kuşkusuz bir ikilik yaratmaktadır. Bu ikiliği daha iyi anlayabilmek için EPD ile GDPR arasındaki ilişkiye değinmek yerinde olacaktır. Bu konuda Avrupa Veri Koruma Kurulu (European Data Protection Board, kısaca EDPB) bir rapor hazırlamıştır.¹² Söz konusu rapora göre, her iki düzenleme arasında bir bütünleşme ilişkisi mevcuttur ve her iki

⁹ Direktif için bkz. *Directive 2002/58/EC of the European Parliament and of the Council of 12 July 2002 concerning the processing of personal data and the protection of privacy in the electronic communications sector (Directive on privacy and electronic communications)*, Erişim tarihi Eylül , 2022, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32002L0058>.

¹⁰ *Directive 2009/136/EC Of The European Parliament and of the Council of 25 November 2009 Amending Directive 2002/22/EC on Universal Service and Users' Rights Relating to Electronic Communications Networks and Services, Directive 2002/58/EC Concerning the Processing of Personal Data and the Protection of Privacy in the Electronic Communications Sector and Regulation (Ec) No 2006/2004 on Cooperation Between National Authorities Responsible for the Enforcement of Consumer Protection Laws*, Erişim tarihi Eylül 15, 2022, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32009L0136>.

¹¹ Mehmet Bedii Kaya, *Elektronik Ticaret Hukuku - Ticari Elektronik İletiler*, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020), 34.

¹² *Opinion 5/2019 on the interplay between the ePrivacy Directive and the GDPR, in particular regarding the competence, tasks and powers of data protection authorities*, Erişim tarihi Eylül 16, 2022, https://edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/201905_edpb_opinion_eprivacydir_gdpr_interplay_en_0.pdf.

düzenleme birbirini tamamlayıcı niteliktedir. Söz konusu düzenlemeler arasında özel kanun – genel kanun ilişkisi mevcuttur.¹³ Çünkü GDPR, genel olarak kişisel verilerin korunmasına ve veri işleyen tüm aktörlerin yükümlülüklerine odaklanmış genel bir düzenlemeyken; EPD, yalnızca elektronik haberleşme sektörü özelinde dijital gizlilik ve haberleşmenin gizliliği konularına odaklanan özel bir düzenlemedir. Ayrıca belirtmek gerekir ki davranış analizi için veri toplama veya kullanıcı takibini kolaylaştırma aracı olarak işlev gören çerezlerin mevcut olması durumunda, GDPR'ın geçerli olması kaçınılmazdır.¹⁴

Çerezlerle ilgili ilk olarak EPD'nin 5/3. maddesi bir hüküm içermektedir.¹⁵ Genel olarak çerezlerin tabi olduğu hukuki rejim, EPD'ye bakıldığında ikili bir şekilde ele alınmaktadır. Çerez konumlandırılmasında temel kural, kullanıcı ya da abonenin

¹³ *Opinion 5/2019 on the interplay between the ePrivacy Directive and the GDPR, in particular regarding the competence, tasks and powers of data protection authorities*, 12.

¹⁴ Adrian Dabrowski ve diğerleri, "Measuring Cookies and Web Privacy in a Post-GDPR World" iç. *Passive and Active Measurement*, ed. David Choffnes ve Marinho Barcellos, Lecture Notes in Computer Science (Switzerland: Springer International Publishing, 2019), 260, https://doi.org/10.1007/978-3-030-15986-3_17.

¹⁵ "Member States shall ensure that the use of electronic communications networks to store information or to gain access to information stored in the terminal equipment of a subscriber or user is only allowed on condition that the subscriber or user concerned is provided with clear and comprehensive information in accordance with Directive 95/ 46/EC, inter alia about the purposes of the processing, and is offered the right to refuse such processing by the data controller. This shall not prevent any technical storage or access for the sole purpose of carrying out or facilitating the transmission of a communication over an electronic communications network, or as strictly necessary in order to provide an information society service explicitly requested by the subscriber or user," Erişim tarihi Eylül 11, 2022, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TEXT/PDF/?uri=CELEX:32002L0058&from=EN>.

95/46 AT sayılı Direktif'e göre (2018'den itibaren GDPR'ın 94. maddesine göre GDPR'a) açık ve kapsamlı şekilde bilgilendirilerek rızasının alınmasıdır ve hatta kullanıcı ya da aboneye böyle bir işlemenin reddi hakkının da sağlanmasıdır. Maddenin devamında ise iki durum istisna olarak düzenlenmiştir. Bunlardan ilki "yalnızca bir elektronik iletişim ağı üzerinden bir iletişimin gerçekleştirilmesi veya iletimini kolaylaştırmak amacıyla" konumlandırılan çerezlerdir. Diğeri ise "abone veya kullanıcı tarafından açıkça talep edilen bir bilgi toplumu hizmetini sağlamak için kesinlikle gerekli olan" çerezlerdir. EPD'nin 25. Resitali'nde de çerezlere yer verilmektedir.¹⁶ Söz konusu Resital'de çerezlerin faydalı yanlarından da bahsedilmekle birlikte, kullanımları için GDPR'a uygun olarak açık ve kesin şekilde kullanıcıların bilgilendirilmiş olmaları gerektiği

¹⁶ "However, such devices, for instance so-called 'cookies', can be a legitimate and useful tool, for example, in analysing the effectiveness of website design and advertising, and in verifying the identity of users engaged in online transactions. Where such devices, for instance cookies, are intended for a legitimate purpose, such as to facilitate the provision of information society services, their use should be allowed on condition that users are provided with clear and precise information in accordance with Directive 95/46/EC about the purposes of cookies or similar devices so as to ensure that users are made aware of information being placed on the terminal equipment they are using. Users should have the opportunity to refuse to have a cookie or similar device stored on their terminal equipment. This is particularly important where users other than the original user have access to the terminal equipment and thereby to any data containing privacy-sensitive information stored on such equipment. Information and the right to refuse may be offered once for the use of various devices to be installed on the user's terminal equipment during the same connection and also covering any further use that may be made of those devices during subsequent connections. The methods for giving information, offering a right to refuse or requesting consent should be made as user-friendly as possible. Access to specific website content may still be made conditional on the well-informed acceptance of a cookie or similar device, if it is used for a legitimate purpose," Erişim tarihi Eylül 11, 2022, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TEXT/PDF/?uri=CELEX:32002L0058&from=EN>.

belirtilmektedir. Kullanıcılara çerez kullanımını reddetme seçeneği de sunulmaktadır. Bu durum özellikle çerez konumlandırılan cihazı başkalarının kullandığı durumlarda daha önemli hale gelmektedir. Söz konusu bilgilendirmede, kabul ve reddetme süreçleri de mümkün olduğunca kullanıcı dostu olmalıdır. Ayrıca spesifik bir web sitesi içeriğine erişim, meşru bir amaç taşıması kaydıyla, kullanıcının açık ve kesin bir şekilde bilgilendirilmesi sonucu çerezleri kabulüne bağlı olabilir. Bu durum çerez duvarları kavramını akla getirmektedir. Çerez duvarları, kullanıcının çerezleri kabul etmeden site içeriğine erişememesini ifade etmektedir. GDPR, çerez duvarları konusunu kategorik olarak yasaklamamakta ancak rızanın serbestçe verilmesi konusunda önceki düzenlemelere göre daha katı bir tutum sergilemektedir.¹⁷ Rıza konusunda da EPD'nin 2(f) maddesi, GDPR'a gönderme yapmaktadır. EPD'nin 15/2. maddesinin hükmünde de cezalar konusunda GDPR'a ve ülkelerin iç hukukuna gönderme yapılmaktadır.¹⁸ GDPR'ın 95. maddesi¹⁹ de EPD'de yer alan yükümlülükler ek yükümlülükler getirilmemesini düzenlemektedir. Bu yüzden

¹⁷ Frederik J Zuiderveen Borgesius ve diğerleri, "Tracking Walls, Take-It-Or-Leave-It Choices, the GDPR, and the ePrivacy Regulation," *European Data Protection Law Review*, no. 3 (2017), 361.

¹⁸ "2. The provisions of Chapter III on judicial remedies, liability and sanctions of Directive 95/46/EC shall apply with regard to national provisions adopted pursuant to this Directive and with regard to the individual rights derived from this Directive," Erişim tarihi Eylül 11, 2022, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32002L0058&from=EN>.

¹⁹ "This Regulation shall not impose additional obligations on natural or legal persons in relation to processing in connection with the provision of publicly available electronic communications services in public communication networks in the Union in relation to matters for which they are subject to specific obligations with the same objective set out in Directive 2002/58/EC," Erişim tarihi Eylül 24, 2022, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016R0679&from=EN#d1e6648-1-1>.

çerezlere dair temel yükümlülükler EPD’de; söz konusu yükümlülüklerle uyulmamasının yaptırımı ise GDPR’da düzenlenmektedir. İki düzenleme birbirini bu açıdan tamamlamaktadır.

GDPR’da ise doğrudan çerezlere dair bir düzenleme olmamakla birlikte, 30. Resital’de²⁰ çerezlerden bahsedilmektedir. Buna göre çerez tanımlayıcıları aracılığıyla elde edilen verilerle, benzersiz tanımlayıcılardan ya da başka kaynaklardan alınan bilgilerin eşleştirilmesiyle gerçek kişilerin profillerinin çıkartılması mümkündür. Ancak söz konusu profillemeye faaliyetleri GDPR’ın 22. maddesinde özel olarak düzenlenmekte ve kişilerin otomatik işlemeye dayalı bir karara tabi olmama hakkı kapsamında değerlendirilmektedir.²¹ Bununla beraber 173. Resital’de EPD’nin GDPR ile tutarlılığı sağlamak için gözden geçirilmesi gerektiği ifade edilmektedir.²²

²⁰ “Natural persons may be associated with online identifiers provided by their devices, applications, tools and protocols, such as internet protocol addresses, cookie identifiers or other identifiers such as radio frequency identification tags. This may leave traces which, in particular when combined with unique identifiers and other information received by the servers, may be used to create profiles of the natural persons and identify them,” Erişim tarihi Eylül 24, 2022, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016R0679&from=EN#d1e6648-1-1>.

²¹ Alper Işık, “İnsan Hakları Açısından GVKT ve 6698 sayılı KVKK’da Yalnızca Otomatik İşlemeye Dayalı Bir Karara Tabi Olmama Hakkı,” iç. I. Uluslararası Kişisel Verileri Koruma Kongresi (12-14 Kasım 2021), (Ankara: Kişisel Verileri Koruma Kurumu, 2022), 95-103.

²² “This Regulation should apply to all matters concerning the protection of fundamental rights and freedoms vis-à-vis the processing of personal data which are not subject to specific obligations with the same objective set out in Directive 2002/58/EC of the European Parliament and of the Council, including the obligations on the controller and the rights of natural persons. In order to clarify the relationship between this Regulation and Directive 2002/58/EC, that Directive should be amended accordingly. Once this Regulation is adopted, Directive 2002/58/EC should be reviewed in particular in order to ensure

Çünkü GDPR, EPD'yi de kapsayan bir uygulama alanına sahiptir ve EPD ile GDPR arasındaki ilişkinin netleştirilmesi için EPD'nin değiştirilmesi gerekmektedir.

EPD ile GDPR arasındaki uyumu sağlamak için ise E-Gizlilik Tüzüğü (ePrivacy Regulation, kısaca EPR)²³ taslağı ortaya çıkmıştır. Söz konusu taslak ile GDPR arasındaki ilişkide temel olarak EPD ile GDPR arasındaki ilişkiyle benzerlik göstermektedir. Dolayısıyla Tüzük taslağı ve GDPR arasında da özel kanun – genel kanun ilişkisi devam etmektedir.²⁴ Ayrıca, EPR'nin GDPR tarafından sağlanan kişisel verilerin koruma seviyesini düşürmemesi de esastır.²⁵ Tüzük taslağı, genel olarak çerezlere ilişkin kuralları basitleştirmekle birlikte çerezlerin daha dar bir alanda kullanımını da hedeflemektedir.²⁶ EPR taslağı, rıza konusunda da GDPR ile paralellik göstermektedir. Ayrıca farklı işleme amaçları için rızaların ayrı tutulması gerektiği ve tüm amaçların tek tek belirtilerek her biri için ayrı rıza alınması da

consistency with this Regulation,” Erişim tarihi Eylül 24, 2022, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016R0679&from=EN#d1e6648-1-1>.

²³ Tüzük Taslağı için bkz. *Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council Concerning the Respect for Private Life and the Protection of Personal Data in Electronic Communications and Repealing Directive 2002/58/EC (Regulation on Privacy and Electronic Communications)*, Erişim tarihi Eylül 16, 2022, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52017PC0010>.

²⁴ Hüseyin Can Aksoy ve Mesut Halıcıoğlu, “E-Gizlilik Tüzüğü Çalışmaları Işığında Türk Hukukunda Elektronik Haberleşmenin Gizliliğinin Korunması,” *Kişisel Verileri Koruma Dergisi*, no. 2 (2020), 5.

²⁵ Giovanni Buttarelli, “The Commission Proposal for a Regulation on ePrivacy: Why Do We Need a Regulation Dedicated to ePrivacy in the European Union?,” *European Data Protection Law Review*, no. 2 (2017), 157.

²⁶ Serhat Turan, “Çevrimiçi Mahkumiyet: Çerezler Karşısında Özgür İrade Ütopyası,” iç. *Güncel Gelişmeler Işığında Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, ed. Leyla Keser Berber ve Ali Cem Bilgili, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020), 131.

hükme bağlanmaktadır.²⁷ Bununla birlikte EPR taslağı, kullanıcıların sürekli bir rıza talebine maruz kalmasını halinde bir rıza yorgunluğu oluşacağından bahisle, kullanıcıların çerez ayarlarını henüz tarayıcılarını yüklerken yapmalarına ve bu tercihlerin her web sitesi için geçerli olmasına olanak tanımaktadır.²⁸ Bu sayede üçüncü taraf çerezlerinin kullanımın azalacağı öngörülmekte ve bu durumun online hedefli reklamcılık sektörünü olumsuz etkileyeceği belirtilmektedir.²⁹ Ancak söz konusu EPR taslağı yürürlüğe girmediği için taslak bağlamında getirilen düzenlemeler henüz yürürlükte değildir.

2. Madde 29 Çalışma Grubu Raporları

Çerezlerin tabi olduğu hukuki düzenlemelerin genel çerçevesini açıkladıktan sonra yardımcı kaynaklara değinmek yerinde olacaktır. Bunun için Madde 29 Çalışma Grubu'nun çerezlere ilişkin olarak hazırlamış olduğu raporlara değinmek çerezlere dair yükümlülüklerin kapsamını belirlemek için faydalı olacaktır. Madde 29 Çalışma Grubu'na göre, çerezlerin zorunlu olup olmaması çerez konumlandırılanların tabi olduğu yükümlülükleri farklılaştırmaktadır. Bu yükümlülük, çerez konumlandırılmasının rızaya tabi olup olmaması bağlamında önem arz etmektedir. Madde 29 Çalışma Grubu'nun 95/46 AT sayılı Direktif döneminde yayınlamış olduğu Çerez Rıza Muafiyeti Hakkında Görüş'e göre bazı çerezlerin konumlandırılması kullanıcının rızasından muaftır. Bu tasnife

²⁷ Leyla Keser Berber, Ayça Atabey ve Melis Mert, "E-Gizlilik Tüzük Taslağının Son Versiyonu Üzerine Düşünceler," *Kişisel Verileri Koruma Dergisi*, no. 2 (2019), 70.

²⁸ Aksoy ve Halicioğlu, "E-Gizlilik Tüzüğü Çalışmaları Işığında Türk Hukukunda Elektronik Haberleşmenin Gizliliğinin Korunması," 9.

²⁹ Christina Etteldorf, "Data Protection Authorities Try to Fill the Gap between GDPR and e-Privacy Rules," *European Data Protection Law Review*, no. 2 (2018), 235.

göre rızadan muaf çerezler için iki kriter belirlenmiştir. İlk kriter, Kriter A olarak tanımlanmaktadır. Bu kritere göre çerez “*yalnızca bir elektronik iletişim ağı üzerinden bir iletişimin iletimi amacıyla*” kullanıldığında rıza istisnasına tabidir.³⁰ Kriter B olarak tanımlanan kritere göre ise; çerez “*abone veya kullanıcı tarafından açıkça talep edilen bir bilgi toplumu hizmeti sağlayıcısının hizmeti sağlaması için kesinlikle gerekli*” olması durumunda rıza istisnasından faydalanacaktır.³¹

Madde 29 Çalışma Grubu’nun çerezlere ilişkin bir diğer raporu da çerezler için rıza alınmasına yöneliktir.³² Bu rapor özellikle rızaya tabi olan çerezlerin konumlandırılması halinde, rızanın ne şekilde olması gerektiğine odaklanmaktadır. Raporda dört şart öne çıkmaktadır. Bunlar; spesifik bilgilendirme, zamanlama, aktif tercih ve serbestçe verilme olarak sayılabilir.³³ Buna göre ilk olarak kullanıcı; bir web sayfasına eriştiğinde web sitesinde yer alan farklı tipte olan ve farklı amaçlarla konumlandırılan çerezlerle ilgili tüm gerekli bilgilere erişebilmelidir. Kullanıcılar ayrıca çerezlerle ilgili isteklerini nasıl belirtebilecekleri, çerezlerin tümünü ya da bir kısmını nasıl kabul edebilecekleri veya reddedebilecekleri ve gelecekte bu tercihlerini nasıl değiştirebilecekleri konusunda

³⁰ “Opinion 04/2012 on Cookie Consent Exemption” (Article 29 Data Protection Working Party, 2012), 2, Erişim tarihi Eylül 14, 2022, https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2007/wp135_en.pdf.

³¹ “Opinion 04/2012 on Cookie Consent Exemption,” 2.

“Working Document 02/2013 providing guidance on obtaining consent for cookies” (Article 29 Data Protection Working Party, 2013), “Working Document 02/2013 providing guidance on obtaining consent for cookies” (Article 29 Data Protection Working Party, 2013), Erişim tarihi Eylül 26, 2022, https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2013/wp208_en.pdf.

³³ “Working Document 02/2013 providing guidance on obtaining consent for cookies,” 3.

bilgilendirilmelidir.³⁴ Zamanlama olarak ise rıza, veri işleme süreci başlamadan verilmiş olmalıdır.³⁵ Üçüncü şart olarak belirtilen aktif tercih ise kullanıcının olumlu bir eylemi ya da aktif davranışı yoluyla yapılan tercihleri ifade etmektedir. Herhangi bir davranışın olmadığı durumlar geçerli bir rıza olarak kabul edilmez.³⁶ Son olarak yer verilen kriter ise rızanın serbest seçim sonucunda verilmiş olmasıdır. Buna göre; kullanıcıya giriş sayfasında çerezlerle ilgili gerçek ve anlamlı bir seçim sunulmalıdır. Kullanıcı, çerezlerin tamamını veya bir kısmını kabul etme, reddetme ya da gelecekte bu tercihlerini değiştirme imkanına sahip olmalıdır. Bu durum özellikle takip çerezleri söz konusu olduğunda daha da önem kazanmaktadır. Çünkü bu tür çerezler genellikle web sitelerinde bireysel davranışları takip etmek, bu davranışa dayalı profiller oluşturmak, ilgi alanlarını ortaya çıkarmak ve insanları bireysel olarak etkileyen kararlar almak için kullanılmaktadır. Kişileri bu şekilde sınıflandırmak için takip çerezleri kullanıldığında, ortaya çıkan verilerin kişisel veri olması muhtemeldir. Dolayısıyla bu noktada kişisel verilerin işlenmesi için veri sorumlusunun kullanıcının açık rızasını alması şarttır.³⁷

3. ABAD'ın Planet49 Kararı

Son olarak çerezler konusunda önemli bir etkiye sahip olan bir kararı ele almak faydalı olacaktır. Bu karar Avrupa Birliği

³⁴ "Working Document 02/2013 providing guidance on obtaining consent for cookies," 3.

³⁵ "Working Document 02/2013 providing guidance on obtaining consent for cookies," 4.

³⁶ "Working Document 02/2013 providing guidance on obtaining consent for cookies," 4-5.

³⁷ "Working Document 02/2013 providing guidance on obtaining consent for cookies," 5-6.

Adalet Divanı'nın (kısaca ABAD) Planet49 Kararı'dır.³⁸ Söz konusu karar hem çerezler ve rıza konusuna dair getirmiş olduğu yorum hem de EPR taslağı üzerinde belirli bir etkiye sahip olduğu için önemlidir. Dava konusu olay, bir Alman şirketi olan Planet49 tarafından ortaklarının ürünlerinin reklamını yapmak amacıyla konumlandırılan çerezlerin, kullanıcıların onayına önceden işaretli olarak sunulmasıdır. Söz konusu faaliyete Alman Tüketici Örgütleri Federasyonu itiraz etmiş ve Alman mahkemelerinde bu durumu dava konusu yapmıştır. Dava üzerine Alman Federal Adalet Divanı (Bundesgerichtshof), ABAD'dan konuya ilişkin AB düzenlemelerinin yorumlanmasını talep etmiştir. Kararda ABAD, kullanıcının rızasının açık şekilde alınmış olması gerektiğini; kullanıcının rızasını, iradesinin özgürce, belirli ve bilinçli bir şekilde belirtilmesini sağlayan herhangi bir uygun yöntemle vermesinin açık rıza olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla bu faaliyet, pasif davranıştan ziyade aktif bir davranışa işaret etmektedir. Ancak bir onay kutusunun kullanıcının önüne işaretlenmiş bir şekilde çıkması sonucunda verildiği kabul edilen izin, pasif bir davranışa işaret eder ve kullanıcının aktif davranışı olarak değerlendirilemez.³⁹ Bu durum kullanıcının cihazında saklanan ya da erişilen verilerin kişisel veri olup olmamasına göre de değişmemektedir. Çünkü burada amaç kullanıcının bilgisi dışında cihazına girilmesi riskinden kullanıcıyı

³⁸ Judgment of the Court (Grand Chamber) of 1 October 2019. Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände - Verbraucherzentrale Bundesverband e.V. v Planet49 GmbH. Request for a preliminary ruling from the Bundesgerichtshof. Erişim tarihi Eylül 24, 2022, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62017CJ0673>.

³⁹ Par. 49-52. Erişim tarihi Eylül 24, 2022, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62017CJ0673>.

korumaktır.⁴⁰ Bununla birlikte hizmet sağlayıcı, kullanıcıya çerezlerin faaliyette bulunacağı süre ve üçüncü kişilerin bu çerezlere erişip erişemediğine dair bilgi de vermelidir.⁴¹

II. FRANSIZ VERİ KORUMA OTORİTESİNİN (CNIL) GOOGLE KARARI

Fransız Veri Koruma Otoritesi (Commission Nationale de l'Informatique et des Libertés, kısaca CNIL), 31 Aralık 2021 tarihinde Fransız "Bilgi ve Özgürlük Kanunu"nun⁴² 82. maddesini ihlal ettikleri gerekçesiyle Google LLC şirketi hakkında 90 Milyon Euro ve Google İrlanda şirketi hakkında 60 Milyon Euro para cezasına hükmetmiştir.⁴³ Karar çerezlerin konumlandırılması ve yönetimiyle ilgilidir ve CNIL tarafından verilen en yüksek para cezalarından biri olduğundan dolayı önem arz etmektedir. Karar her ne kadar Fransız iç hukukuna dayanarak verilse de ilgili hukukun yorumlanması GDPR ışığında yapılmaktadır. Bu yüzden kararda GDPR ve EPD bağlamında çerezlerin yönetimine dair önemli değerlendirmelere yer verilmektedir.

CNIL'in Google'ın çerez faaliyetlerine dair ilk kararı 2013 yılındadır. Bu kararda CNIL, Google'a, kullanıcıların cihazlarında çerez konumlandırmadan önce bilgilendirme yapmasına ve ardından rıza alınması gerektiğine karar

⁴⁰ Par. 68-70. Erişim tarihi Eylül 24, 2022, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62017CJ0673>.

⁴¹ Par. 81. Erişim tarihi Eylül 26, 2022, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62017CJ0673>.

⁴² Kanun metni için bkz. Erişim tarihi Eylül 13, 2022, <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000886460/2022-09-13/>.

⁴³ Karar için bkz. Délibération SAN-2021-023 du 31 décembre 2021, Erişim tarihi Eylül 13, 2022, <https://www.legifrance.gouv.fr/cnil/id/CNILTEXT000044840062>.

vermiştir.⁴⁴ 2019 yılında da CNIL tarafından Google'a reklamların kişiselleştirilmesinin geçerli rızaya dayanmamasından dolayı 50 Milyon Euro para cezası verilmiştir.⁴⁵ Söz konusu ceza, verildiği dönemde bir ulusal veri koruma otoritesi tarafından verilen en yüksek ceza olarak kayıtlara geçmiştir.⁴⁶

CNIL 2014 yılında benzer bir soruşturmayı Facebook için de yürütmüş ve 16 Mayıs 2017 tarihinde Facebook Inc.'e ve Facebook İrlanda'ya yeterli bilgi vermeden büyük miktarda kullanıcının kişisel verisini toplayarak ve davranışsal bilgiler elde etmek için tanımlama bilgileri kullanarak "Bilgi ve Özgürlük Kanunu"nu ihlal ettikleri için 150.000 Euro para cezası verdiğini duyurmuştur. Ceza miktarı, o tarihte yasanın izin verdiği en yüksek para cezası miktarıdır.⁴⁷ Buradan da anlaşılacağı üzere, CNIL hükmettiği ilk cezalardan bu yana davranışsal reklamcılık ve profillemeye konusuna özel bir önem vermektedir.⁴⁸ Söz konusu karar bu açıdan da önemlidir.

⁴⁴ Kimberly A. Houser ve W. Gregory Voss, "GDPR: The End of Google and Facebook or a New Paradigm in Data Privacy?," *Richmond Journal of Law and Technology*, no. 1 (2018), 30.

⁴⁵ Karar için bkz. Erişim tarihi Kasım 14, 2022, https://www.cnil.fr/sites/default/files/atoms/files/san-2019-001_21-01-2019.pdf.

⁴⁶ Olivia Tambou, "France · Lessons from the First Post-GDPR Fines of the CNIL against Google LLC," *European Data Protection Law Review*, no. 1 (2019), 80.

⁴⁷ Kimberly A. Houser ve W. Gregory Voss, "GDPR: The End of Google and Facebook Or a New Paradigm in Data Privacy," *Richmond Journal of Law & Technology*, no. 1 (2018), 38.

⁴⁸ Brian Daigle ve Mahnaz Khan, "The EU General Data Protection Regulation: An Analysis of Enforcement Trends by EU Data Protection Authorities," *Journal of International Commerce & Economics*, 2020 (2020), 15.

A. Olaylar

CNIL, 16 Mart 2020 tarihinde, Google'ın Fransa web sitesi üzerinde online bir kontrol gerçekleştirmiştir. Kontrol, Google'ın faaliyetlerinin Fransız "Bilgi ve Özgürlük Kanunu" hükümlerine uygun olup olmadığını denetleme amacını taşımaktadır. 8 Haziran 2020 tarihinde ise ilgili Kanun'un 22. maddesi gereğince CNIL başkanı tarafından bir raportör atanmıştır. 7 Aralık 2020 tarihinde SAN-2020-012 sayılı karar ile Google LLC ve Google İrlanda şirketlerine sırasıyla 60 milyon ve 40 milyon Euro tutarında idari para cezası verilmiştir. Bu kararda özellikle; ilgili kişilerin açık ve eksiksiz şekilde bilgilendirilmesi, rızaya tabi tüm çerezlerin amaçlarının ve onları reddetmek için gerekli araçların sunulması konularına yer verilmiştir. Karar üzerine şirketler 29 Ocak 2021'de Fransız Danıştay'na (Le Conseil d'État) başvurarak tedbirin durdurulmasını talep etmişler ancak bu talep 4 Mart 2021'de reddedilmiştir. Konuyla ilgili olarak 7 Aralık 2020 tarihinde bir temyiz başvurusu da yapılmıştır. Söz konusu başvuru, CNIL'in makalede inceleme konusu yapılan SAN-2021-023 du 31 décembre 2021 kararının hemen ardından 28 Ocak 2022 tarihinde sonuçlanmıştır. Bu kararda da CNIL kararına benzer gerekçelerle Google'ın çerez konumlandırmalarında kullanıcıları olması gerektiği şekilde bilgilendirmediği ve kullanıcılar siteye girer girmez otomatik olarak cihazlarına çerez yerleştirildiği belirtilmiş ve Google'ın itirazları reddedilmiştir.⁴⁹ Sonrasında 30 Nisan 2021 tarih ve SAN-2021-004 sayılı karar ile, Google'ın "google.fr web sitesine giren kişiler artık rızaya tabi çerezlerin tüm amaçlarını ve bunları reddetmek için kendilerine sunulan yöntemleri, siteye geldiklerinde görünen bilgi başlığı aracılığıyla açık ve eksiksiz bir şekilde bilgilendirildiği sürece, ihtiyati tedbiri yerine getirdiğini" tespit

⁴⁹ Karar için bkz. Erişim tarihi Ekim 11, 2022, https://www.legifrance.gouv.fr/ceta/id/CETATEXT000045084087?init=true&page=1&query=&searchField=ALL&tab_selection=cetat.

etmiştir. Ancak 18 Mart, 31 Mart, 2 Nisan ve 28 Nisan 2021'de CNIL, Fransa'da bulunan kullanıcılara sunulan google.fr ve youtube.com web sitelerinden çerezleri reddetme yöntemlerine dair şikayetler almış ve 1 Haziran 2021 tarihinde google.fr ve youtube.com web sitelerinde online bir kontrol gerçekleştirmiştir. Online kontrolün bir parçası olarak soruşturmayı yürüten heyet kullanıcı olarak google.fr ve youtube.com web sitelerini ziyaret etmiş; “Kişiselleştir” butonu, “Gizlilik Politikası” ve “Kullanım Koşulları” bu bağlamda incelenmiştir. 21 Haziran ve 9 Temmuz 2021 tarihinde de google.fr web sitesinde çerezleri reddetme yöntemlerini kınayan iki yeni şikayet CNIL’e ulaşmıştır. 28 Temmuz 2021 tarihinde CNIL Başkanı tarafından bir raportör görevlendirilmiş ve 2 Eylül 2021’de sonuçlanan soruşturma sonucunda hazırlanan rapor Fransız “Bilgi ve Özgürlük Kanunu”nun 82. Maddesinin⁵⁰ ihlal edildiğini hüküm altına almıştır.⁵¹

B. CNIL Kararı Bağlamında Çerezler

1. İlgili Hukuk Kuralları

Kararda birden fazla tartışma alanı olsa da kararın temel noktası çerezlerin yönetimidir. Bu noktada Avrupa veri koruma düzeninden kaynaklı olarak hem GDPR ve EPD hem de Fransız “Bilgi ve Özgürlük Kanunu” dikkate alınarak karar verilmiştir. Söz konusu Kanun, veri koruması konusunu ele alan ilk ulusal düzenlemelerden biridir ve veri korumaya ilişkin 108 sayılı Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin taslağının hazırlanmasını büyük

İlgili Kanun’un 82. Maddesi için bkz. Erişim tarihi Ekim 3, 2022, https://www.legifrance.gouv.fr/loda/article_lc/LEGIARTI000037813978.

⁵¹ Par. 1-29, Délibération SAN-2021-023 du 31 décembre 2021, Erişim tarihi Eylül 13, 2022, <https://www.legifrance.gouv.fr/cnil/id/CNILTEXT000044840062>.

ölçüde etkilemiştir.⁵² Kararda ihlalin temeli Fransız “Bilgi ve Özgürlük Kanunu”nun 82. maddesidir. İlgili maddeye göre; bir elektronik haberleşme hizmetinin abonesi veya kullanıcısı, açık ve eksiksiz olarak bilgilendirilmelidir. Bu bilgilendirme kullanıcının cihazındaki bilgilere erişmeyi ya da söz konusu cihaza bilgi yazmayı amaçlayan eylemin amacını ve kullanıcı ya da abonenin bu eyleme nasıl itiraz edebileceğini içermelidir.⁵³ Bu tür erişim veya yazma eylemi, ancak abone veya kullanıcının bu tür bilgileri aldıktan sonra, bağlantı sağladığı cihazından veya kontrolü altındaki başka herhangi bir cihazdan, uygun şekilde rızasını açıklamış olması koşuluyla gerçekleşebilir. Dolayısıyla çerez konumlandırmalarında bilgilendirme ve rıza koşulunun gerçekleşmiş olması ilgili Kanun’da yer almaktadır. Maddenin ikinci fıkrasında ise bilgilendirmenin istisnaları düzenlenmiştir. Bunlar; yalnızca elektronik yollarla iletişime izin vermek veya bunu kolaylaştırmak amacına sahip olan ya da bir iletişim hizmetinin sağlanması için kesinlikle gerekli olan çerez konumlandırma faaliyetleridir. Görüldüğü gibi önceki başlıklarda ele alınan çerezlere dair düzenlemelerle paralellik arz eden bu madde, CNIL’in de kararında önemli bir yere sahiptir. Ayrıca madde rıza konusuna atıf yapmakta ancak rızanın içeriğine dair bir belirleme yapmamaktadır. Çünkü rıza konusu GDPR’ın 4. maddesinde düzenlenmektedir.

2. Çerezlerin Yönetimi

Yukarıda belirtildiği üzere, çerezlere dair AB hukuku bağlamında temel metin olan EPD, ilgili Resitali’nde ve

⁵² Audrey Bachert-Peretti, “La protection constitutionnelle des données personnelles: les limites de l’office du Conseil constitutionnel face à la révolution numérique,” *Revue française de droit constitutionnel*, no. 2 (2019), 279.

⁵³ Sergio Guida, “Third-Party Cookies and Alternatives: What Consequences in Terms of Consent?,” *European Journal of Privacy Law & Technologies*, no. 2 (2021), 12.

maddesinde çerez kullanımı için GDPR'a uygun olarak açık ve kesin şekilde kullanıcıların bilgilendirilmiş olmaları ve rızalarının alınması gerektiğini belirtmektedir. Kararda da rıza koşullarının GDPR'a göre incelendiği görülmektedir. GDPR bağlamında rıza; serbestçe, somut, bilgilendirmeye dayalı, açık bir şekilde ve net bir olumlu eylemle gerçekleşmelidir. Bu kriterlerin kümülatif olması, rıza için yüksek bir eşik oluşturmaktadır. Veri koruma otoritelerinin her bir kriteri katı bir şekilde yorumlama eğilimi de söz konusu yüksek eşişe katkıda bulunmaktadır.⁵⁴ CNIL'in konuya dair yapmış olduğu soruşturma ve yorumlama da söz konusu tespiti haklı çıkarmaktadır. 1 Haziran 2021 tarihinde CNIL, google.fr ve youtube.com üzerinde bir inceleme yapmıştır. Bu inceleme sonucunda, söz konusu sitelere girildiğinde yalnızca "kabul ediyorum" seçeneğinin çıkmakta olduğu tespit edilmiştir. Kullanıcı "kabul ediyorum" butonunu tıklamasının ardından ilgili pencere kaybolmakta ve kullanıcı gezinmeye devam etmektedir. Ancak çerezleri reddetmek isteyen kullanıcılar "kişiselleştir" butonunu seçip yeni açılan arayüzde bu işlemi devam ettirebilmektedir. Bu yeni açılan arayüzde çerezlerin reddedilmesi ya da bazı çerezlerin devre dışı bırakılması mümkündür. Bu durum EDPB'nin⁵⁵ rızanın "serbestçe" verilmiş olması ilkesine dair yaklaşımına⁵⁶ ve CNIL'in daha önce

⁵⁴ Lee A. Bygrave ve Luca Tosoni, "Article 4(11) Consent" iç. *The EU General Data Protection Regulation (GDPR): A Commentary*, ed. Christopher Kuner, Lee A. Bygrave, ve Christopher Docksey (United Kingdom: Oxford University Press, 2019), 181.

⁵⁵ EDPB'nin rızaya ilişkin olarak yayınlamış olduğu rehber için bkz. *Guidelines 05/2020 on Consent under Regulation 2016/679, Adopted on 4 May 2020*, 13-19. Erişim tarihi Ekim 11, 2022, https://edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_guidelines_202005_consent_en.pdf.

⁵⁶ Délibération SAN-2021-023 du 31 décembre 2021, Par. 129

yayınlanmış olduğu tavsiye metinlerinde⁵⁷ “veri sorumlusunun kullanıcılara okuma ve/veya yazma işlemlerini aynı derecede basitlikle hem kabul etme hem de reddetme imkanı” sunulması gerektiği görüşüyle beraber ele alınmaktadır.⁵⁸

Kontrolde elde edilen bulgulara göre, kullanıcının çerezleri kabul etmesi için bir buton bulunsa da kullanıcıların çerezlerin depolanmasını kolayca reddetmesini sağlayan bir buton bulunmamaktadır. Çerezlerin reddedilmesi için kullanıcının en az beş işlem gerçekleştirmesi gerekmektedir.⁵⁹ Dolayısıyla bu durum çerezleri reddetmeyi zorlaştıran, kabul etmeyi teşvik eden ve rıza serbestisinin gerekliliklerini göz ardı eden bir boyuta sahiptir. Bu yüzden çerezleri reddetme mekanizmasının daha karmaşık hale getirilmesi, kullanıcıları çerezleri reddetmekten caydırmakta ve kabul etmeye teşvik etmektedir.⁶⁰ Bu durum Fransız “Bilgi ve Özgürlük Kanunu”nun 82. maddesine aykırı bir durum oluşturmaktadır. Google ise bu

⁵⁷ CNIL, “*Délibération n° 2020-092 du 17 septembre 2020 portant adoption d’une recommandation proposant des modalités pratiques de mise en conformité en cas de recours aux «cookies et autres traceurs»*”ün 2. maddesinde; okuma ve/veya yazma işlemlerine rıza göstermeyi reddetmenin, rıza göstermeyle aynı ekrandan ve aynı kolaylıkla erişilebilir olması gerektiğini şiddetle tavsiye etmiştir. Aksi durumda kullanıcının seçimini önyargılı hale getirme riski bulunmaktadır. Söz konusu karar için bkz. Erişim tarihi Ekim 11, 2022, <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000042388197>.

CNIL, “*Délibération n° 2019-093 du 4 juillet 2019 portant adoption de lignes directrices relatives à l’application de l’article 82 de la loi du 6 janvier 1978 modifiée aux opérations de lecture et écriture dans le terminal d’un utilisateur (notamment aux cookies et autres traceurs)*”ün 2. Maddesinde rızayı reddetmenin veya geri çekmenin, vermek kadar kolay olması gerektiğini kabul etmiştir. Karar için bkz. Erişim tarihi Ekim 11, 2022, <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000038778053>.

⁵⁸ Par. 126, Délibération SAN-2021-023 du 31 décembre 2021.

⁵⁹ Par. 133, Délibération SAN-2021-023 du 31 décembre 2021.

⁶⁰ Par. 135, Délibération SAN-2021-023 du 31 décembre 2021.

durumun seçim özgürlüğünü ihlal eden bir yanı olmadığını, kullanıcıların “*kişiselleştir*” butonuna tıklayarak çerezleri reddetme imkanına sahip oldukları müddetçe “*tümünü reddet*” butonu sunulmamasının, serbestçe rıza verme ilkesine aykırı olmadığını savunmaktadır. Ancak CNIL, söz konusu savunmaya itibar etmemiştir. Çünkü kullanıcının ilk anda, aynı seviyede ve aynı formatta sunulan ve üzerinde sırasıyla “*tümünü kabul et*” ve “*tümünü reddet*” ya da “*yetkilendir*” ve “*yasakla*” yazan iki buton arasında seçim yapabilmesi ya da “*rıza göster*” ve “*rıza gösterme*” veya diğer eşdeğer ve yeterince açık formülasyonlarla çerezleri reddetmesinin rıza vermek kadar kolay bir şekilde gerçekleştirilmesi için basit ve açık bir yol bulunması gerekmektedir.⁶¹ Ayrıca CNIL'in tavsiye metninde paydaşlara düşen yeni yükümlülükler yaratmadığını, sadece Fransız “Bilgi ve Özgürlük Kanunu”nun 82. maddesinin nasıl uygulanması gerektiğini somut terimlerle gösterdiğini belirtmektedir.⁶²

Kararda, çerezlere dair “*tümünü reddet*” butonuna yer veren internet sitelerinde çerezlerin kabul oranının düştüğüne de yer verilmektedir.⁶³ Bu yüzden de çerezleri reddetmenin, kabul etmekten daha karmaşık hale getirilmesi, kullanıcıları reddetmekten caydırmakta ve kabul etmeye teşvik etmektedir. Çünkü bir internet sitesini ziyaret eden kullanıcılar için “*kişiselleştir*” butonuna tıklayarak tercihler yapmak ya da çerezleri reddetmek için belirlenen karmaşık yolu izlemek internette gezinmenin hızı ve akıcılığı da düşünüldüğünde zor bir durumdur. Bu yüzden Google’ın getirmiş olduğu seçim imkanı, rıza lehine bir ön kabul yaratmakta ve seçim özgürlüğünü engellemektedir. CNIL, bu tespitlerden yola çıkarak, Google’ın Fransa’da mukim kullanıcılara çerez

⁶¹ Par. 128, Délibération SAN-2021-023 du 31 décembre 2021.

⁶² Par. 130, Délibération SAN-2021-023 du 31 décembre 2021.

⁶³ Par. 134, Délibération SAN-2021-023 du 31 décembre 2021.

kullanımını reddetmenin, rıza vermek kadar basit bir yolunu sunmadığı müddetçe, GDPR ışığında yorumlanan Fransız “Bilgi ve Özgürlük Kanunu”nun 82. maddesini ihlal ettiği kanaatine varmıştır.⁶⁴

Bu değerlendirmenin ardından CNIL, Google LLC ve Google İrlanda’nın; google.fr ve youtube.com web sitelerinde, Fransa’da yerleşik kullanıcıların cihazlarında bilgi okuma ve/veya yazma izni alma yöntemlerini değiştirmeleri gerektiğine; rıza özgürlüğünü garanti altına almak için de kabul ya da ret durumları için eşdeğer basitlikte bir mekanizma sağlamaları gerektiğine karar vermiştir. Ayrıca yukarıda belirtildiği üzere Google LLC şirketi hakkında 90 Milyon Euro ve Google İrlanda şirketi hakkında 60 Milyon Euro para cezasına hükmetmiş ve kararın tebliğinin üzerinden üç aylık sürenin geçmesinin ardından, ihlalin devam ettiği her gün için de 100 bin Euro para cezası uygulanmasına karar vermiştir.⁶⁵

III. TÜRK HUKUKUNDA ÇEREZLER

A. Mevzuat Belirsizliği Sorunu

Türk hukukunda çerezlere dair mevzuat konusunda bir belirsizlik vardır. Bu bağlamda 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (kısaca KVKK) ya da 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu’nun (kısaca EHK) uygulanabileceği gündeme gelmektedir.⁶⁶ EHK’nın 51. maddesinin 3. fıkrası bilgilendirme ve açık rıza halinde çerez konumlandırılmasının

⁶⁴ Par. 136, Délibération SAN-2021-023 du 31 décembre 2021.

⁶⁵ Délibération SAN-2021-023 du 31 décembre 2021.

⁶⁶ Hüseyin Can Aksoy ve Mesut Halıcıoğlu, “AB ve Türk Hukuklarında Çerezler: Kişisel Verilerin Korunması Açısından Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme,” *Kişisel Verileri Koruma Dergisi*, no. 1 (2021), 62.

mümkün olduğunu belirtmektedir.⁶⁷ Konuyla ilgili ayrıca, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (kısaca BTK) tarafından yayınlanan bir yönetmelik mevcuttur.⁶⁸ Ancak Yönetmelik'te çerezleri ele alan bir hüküm mevcut değildir. Dolayısıyla Türk hukukunda çerezlere dair temel düzenleme söz konusu Kanun maddesinde yer almaktadır. Söz konusu düzenleme çerezlerin içerdikleri bilgilere göre bir ayırım yapmamaktadır. Bu yüzden konumlandırılan çerez, kişisel veri içermese de bilgilendirme ve açık rızanın söz konusu olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte bazı çerezler kişisel veri de barındırmaktadır. Bu durum söz konusu çerezlerin KVKK kapsamında ele alınması anlamına gelebilmektedir.

B. KVKK Bağlamında Çerezler

İlk olarak belirtmek gerekir ki KVKK'da çerezler özelinde bir düzenlemeye rastlanmamaktadır. KVKK bağlamında çerezler konusu, genellikle KVKK'nın genel ilkeleriyle⁶⁹ ve hukuka uygunluk sebepleriyle ilişkilendirilmekte ve bu kapsamda değerlendirilmektedir. AB mevzuatına benzer bir ilişkinin EHK ve KVKK arasında olduğunu da söylemek mümkün değildir. Ancak EHK, EPD'nin aksine bilgi toplumu hizmetlerine dair bir düzenleme içermediği için bu noktada

⁶⁷ Madde 51/3 "Elektronik haberleşme şebekeleri, haberleşmenin sağlanması dışında abonelerin/kullanıcıların terminal cihazlarında bilgi saklamak veya saklanan bilgilere erişim sağlamak amacıyla işletmeciler tarafından ancak ilgili abonelerin/kullanıcıların verilerin işlenmesi hakkında açık ve kapsamlı olarak bilgilendirilmeleri ve açık rızalarının alınması kaydıyla kullanılabilir."

⁶⁸ *Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğin Korunmasına İlişkin Yönetmelik*, erişim tarihi Ekim 11, 2022, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/12/20201204-13.htm>.

⁶⁹ Genel ilkeler hakkında detaylı bilgi için bkz. Nafiye Yücedağ, "Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamında Genel İlkeler," *Kişisel Verileri Koruma Dergisi*, no. 1 (2019), 49.

doğan boşluğun KVKK tarafından giderilebileceği düşünülmektedir. Nitekim Kurul'un 27 Şubat 2020 tarihli ve 2020/173 sayılı kararında yorumu bu yönde olmuştur.⁷⁰ Bu karara göre, zorunlu çerezler için aydınlatma yükümlülüğü yerine getirilmeli; zorunlu olmayan çerezler için ise aydınlatma yükümlülüğüne ek olarak kullanıcıların açık rızası alınmalıdır.⁷¹ Kurul ayrıca, EHK'nın 51. maddesinin elektronik haberleşme hizmeti sağlayan veya altyapısını işleten şirketleri kapsayıp, diğer birçok veri sorumlusunu kapsamadığını ifade etmektedir.⁷² Bu durumda da KVKK'nın uygulama alanı bulabileceği söylenebilir. Ancak çerezler özelinde kanun düzeyinde bir düzenlemenin eksikliği farklı yorumları ortaya çıkartabilmektedir. Örneğin EHK'nın ilgili maddesinin kişisel veri içersin ya da içermesin tüm çerezleri kapsadığı da iddia edilebilir. Böyle bir durumda KVKK uygulama alanı bulamayacaktır. Ortaya çıkan bu yorum farklılıklarını gidermek için Kurul çalışmalarını artırmış ve bir rehber yayınlamıştır.

C. Kurul'un Çerezlere Dair Rehberi

Kurul tarafından, 2022 yılının Ocak ayında çerezlere dair bir rehber taslağı yayınlanmıştır.⁷³ İlgili paydaşların görüşlerine açılan bu taslağın ardından Kurul, 2022 yılının Haziran ayında Ocak ayındaki rehberin genişletilmiş bir versiyonu olan "Çerez

⁷⁰ Karar özeti için bkz. Erişim tarihi Ekim 11, 2022, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6739/2020-173>.

⁷¹ Seldağ Güneş Peschke, Yasin Aydoğdu ve Lutz Peschke, "İnternet Sitelerinin ve Mobil Uygulamaların Çerez (Cookies) Politikalarında Dezenformasyon ve Hukuki Boyutu," iç. *İnternet Hukukunda Dezenformasyonla Mücadele*, ed. Bülent Kent, Yasin Söyler, ve Merve Ayşegül Kulular İbrahim, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2022), 20.

⁷² *Çerez Uygulamaları Hakkında Rehber* (Ankara: Kişisel Verileri Koruma Kurumu, 2022), 14.

⁷³ *Çerez Uygulamaları Hakkında Rehber Taslağı* (Ankara: Kişisel Verileri Koruma Kurumu, 2022).

Uygulamaları Hakkında Rehber (Rehber)'i yayınlamıştır. Rehber'de EHK'da yer alan düzenlemenin yalnızca servis sağlayıcılar açısından bağlayıcı bir hüküm olmasından yola çıkarak, çerez uygulamaları bağlamında KVKK'nın uygulama alanı bulacağı belirtilmiştir. Bu noktada açık rıza gerektiren haller ya da diğer veri işleme sebeplerine dayanarak veri işlenecek haller arasında bir ayrıma gidilmiştir. Rehberde yapılan ayrıma göre zorunlu olan çerezler için açık rıza alınmasına gerek yoktur. Açık rıza alınmasına gerek olmayan durumlar; *“sadece iletişimin elektronik haberleşme şebekesi üzerinden sağlanması amacıyla kullanılması (Kriter A)”* ya da *“çerez kullanımının abonenin veya kullanıcının hizmet almak için açıkça talep ettiği hizmet için kesinlikle gerek olması (Kriter B)”* durumlarıdır.⁷⁴

Rehberde söz konusu kriterler örneklendirilmiştir. Kısaca belirtmek gerekirse; Kullanıcı Girdili Çerezler (Kriter B), Kimlik Doğrulama Çerezleri (Kriter B), Kullanıcı Merkezli Güvenlik Çerezleri (Kriter B), Multimedya Oynatıcısı Oturum Çerezleri (Kriter B), Yük Dengelemesi Oturum Çerezleri (Kriter A), Kullanıcı Ara Yüzünü Kişiselleştirme Çerezleri (Kriter B), Sosyal Eklenti İçerik Paylaşımı (beğen, paylaş, yorum) Çerezleri (Kriter B), Açık Rıza Yönetim Platformu için Kullanılan Çerezler (Kriter B), Birinci Taraf Analitik Çerezler (Kriter B), İnternet Sitesinin Güvenliği için Kullanılan Çerezler (Kriter B), açık rıza dışında kalan işleme şartlarına dayanılabilecek çerezler olarak belirtilmiştir.⁷⁵ Sosyal Eklenti Takip Çerezleri ve Çevrim içi Davranışsal Reklamcılık Çerezleri ise açık rıza işleme şartına dayanılarak konumlandırılması gereken çerezler olarak nitelendirilmiştir.⁷⁶ Açık rıza alınırken dikkat edilmesi gereken hususlara da Rehber'de yer verilmiştir. Yukarıda CNIL kararı

⁷⁴ Çerez Uygulamaları Hakkında Rehber, 15.

⁷⁵ Çerez Uygulamaları Hakkında Rehber, 18-26.

⁷⁶ Çerez Uygulamaları Hakkında Rehber, 27-28.

özelinde de bahsedilen, rıza verme ya da vermeme seçeneklerinin aynı basitlik ve kolaylıkla seçilebilmesi de Rehber’de yer almaktadır. Buna göre; rıza panelinde “*kabul et*”, “*reddet*” ve “*tercihler*” butonlarının eşit renk, büyüklük ve puntoda sunulması bu bağlamda iyi uygulama örneği olarak tanımlanmaktadır.⁷⁷

Belirtmek gerekir ki Rehber’de belirlenen kriterler ile Madde 29 Çalışma Grubu’nun belirtmiş olduğu kriterler aynıdır. Dolayısıyla yukarıda bahsedilen rıza istisnaları (Kriter A ve B), Kurul tarafından da benimsenmektedir. Ancak bu noktada Türk ve AB mevzuatları arasında bir paralellik olup olmadığı sorusu önem arz etmektedir. Çünkü Madde 29 Çalışma Grubu Raporu, AB mevzuatı bağlamındaki düzenlemeler özelinde hazırlanmış bir rapordur. Oysa Kurul’un Rehber’i, Türk hukuku bağlamında hazırlanmıştır. Her iki belge de benzer sonuçları ortaya koymasına rağmen AB ve Türk mevzuatlarının aynı paralelliği taşıdığını söylemek mümkün değildir. EPD’de çerezlere rıza gösterme konusunda istisnalara yer verilmekte ama Türk hukuku açısından konuyu ele alan EHK’da rızaya dair herhangi bir istisnaya yer verilmemektedir. Dolayısıyla Rehber’de tanımlanan istisnaların Türk hukuku açısından yasal bir temelini olmadığını belirtmek gerekir. Üstelik Anayasa’nın 20. maddesinin 3. fıkrası kanunla öngörülme ya da açık rıza halinde veri işlemenin mümkün olduğunu düzenlemektedir.⁷⁸ Bu yüzden kanunlarda yer almayan bir istisnayı Rehber’de düzenlemek Türk hukuk sistemine uygun düşmemektedir. Bu durum kabul edildiğinde kişisel veri içeren çerezler için KVKK’da yer alan açık rıza dışındaki veri işleme sebeplerine gidilebilirken; kişisel veri içermeyen çerezler için EHK kapsamında bir değerlendirme yaparak, açık ve kapsamlı olarak

⁷⁷ Çerez Uygulamaları Hakkında Rehber, 32.

⁷⁸ Sezen Kama Işık, *Avrupa Veri Koruma Hukukuna Anayasal Bir Bakış: 2016/679 Sayılı GVKT (GDPR) ile 6698 Sayılı KVKK’nın Detaylı Analiz ve Karşılaştırması İle* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020), 249.

bilgilendirildikten sonra açık rızanın mevcudiyeti halinde çerez konumlandırılmasının mümkün olduğunu kabul etmek gerekecektir. Kuşkusuz bu durum kişisel veri işlenmesinde kullanılmayan çerezlerin daha sıkı korunması sonucunu doğuracaktır. Kurul'un yayınlamış olduğu Rehber de çerezler yoluyla kişisel verilerin işlenmesini ele almakta, kişisel veri işlenmesinde kullanılmayan çerezleri kapsamamaktadır.⁷⁹

IV. CNIL KARARINDAN YOLA ÇIKARAK TÜRK HUKUKUNA ÖNERİLER

CNIL'in makale kapsamında ele alınan karar incelendiğinde, AB ve Fransa mevzuatının çerezler konusuna yaklaşımı kolaylıkla anlaşılabilir. Üstelik ortada farklı düzeyde normlar söz konusudur. Çerezlerin tabi olduğu hukuki rejim EPD'de, rızanın ne şekilde alınacağı GDPR'da ve uygun rıza alınmamasının sonuçları da Fransız "Bilgi ve Özgürlük Kanunu"nda düzenlenmiştir. Söz konusu düzenlemeler; çerezlerin kural olarak bilgilendirmeye dayalı açık rızanın mevcudiyeti halinde konumlandırılabilceğini belirtmektedir. Ayrıca ilgili düzenlemeler, açık rızanın istisnalarına da yer vermektedir.

Türk hukuku açısından bakıldığında ise ilk olarak EHK'da çerezlerle bağlantılı bir hükme rastlanmakta, KVKK'da ise çerezlere dair bir düzenlemeye rastlanmamaktadır. Ancak Kurul'un yayınlamış olduğu Rehber'de, çerezler yoluyla kişisel veri işlenmesinin KVKK'ya tabi olacağı belirtilmektedir. Bu noktada çerez kullanımı, KVKK'nın veri işleme şartları bağlamında ele alınmaktadır. Bu durumda çerezlere dair Kurul'un yorumu aslında KVKK'nın ilgili maddelerinin üzerinden olmaktadır. Dolayısıyla Türk hukukunda çerezlere

⁷⁹ Çerez Uygulamaları Hakkında Rehber, 7.

dair, CNIL kararı gibi detaylı değerlendirmelerin ortaya çıkması mümkün görünmemektedir. Oysa çerezler yoluyla kişisel verilerin işlenmesi süreçlerinde rıza almaya yönelik birçok yönlendirici uygulamaya rastlanmaktadır.⁸⁰ Ayrıca özellikle reklam ya da pazarlama çerezleri yoluyla elde edilen kişisel veriler profillemeye amacıyla da kullanılabilir. Yukarıda belirtildiği üzere GDPR'ın 22. maddesinde bu konuya dair özel bir düzenleme bulunmaktadır. KVKK bağlamında profillemeye konusu düzenlenmiş olsa da çerezler bağlamında özel bir düzenleme ihtiyacı güncelliğini korumaktadır. Bu yüzden konuyla ilgili mevzuat tartışmalarını gidermek adına çerezlere dair kanuni bir düzenlemenin yapılması önem taşımaktadır. Kurul'un yayınlamış olduğu Rehber, belirli tartışmalarının önünü almakla birlikte, rıza istisnaları bağlamında AB hukukunu temel almaktadır. Bu yüzden GDPR'a uyum çalışmaları kapsamında çerezler konusunun, EPD'deki düzenlemeye benzer şekilde ele alınmasının Türk hukuku açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.

SONUÇ

Çerezlerin web sitelerinin performanslarını ve kullanıcı deneyimlerini iyileştirmek başta olmak üzere faydaları mevcuttur. Ancak çerezler bu özelliklerinin ötesinde hedefli reklamcılık uygulamaları başta olmak üzere takip amaçlı da kullanılabilir. Birçok çerez uygulaması doğası gereği kişisel veri işlemekte ve depolamaktadır. Bu durum çerezlerle kişisel verilerin korunması mevzuatı arasında bir bağ kurmaktadır. Bu doğrultuda EPD ve GDPR'ın ilgili hükümleri çerezlerin tabi olduğu hukuki düzeni anlamak açısından önem arz etmektedir. Bununla birlikte Fransız "Bilgi ve Özgürlük

⁸⁰ Söz konusu uygulamalar hakkında detaylı bilgi için bkz. Güneş Peschke, Aydoğdu, ve Peschke, "İnternet Sitelerinin ve Mobil Uygulamaların Çerez (Cookies) Politikalarında Dezenformasyon ve Hukuki Boyutu."

Kanunu'nda çerezlere dair spesifik bir düzenleme mevcuttur. Bu çerçevede Google'ın Fransa'da mukim kullanıcılara sunmuş olduğu web sitelerinde konumlandığı çerezler, CNIL tarafından söz konusu düzenlemelere aykırı bulunmuştur. Çünkü hem konuyla ilgili hukuki düzenlemelerden hem de Madde 29 Çalışma Grubu' ile CNIL'in yayınlamış olduğu belgelerden anlaşılmaktadır ki, kullanıcıların çerezlere dair rıza vermesi gerektiği durumlarda, rıza vermekle vermemek aynı basitlik ve kolaylıkta sağlanmalıdır. Google'ın çerez yönetiminde çerezleri kabul etmeye yönelik teşvikler ve reddetmeye yönelik zorluklar bulunduğu için söz konusu basitlik ve kolaylıktan bahsetmek mümkün değildir. Bu durum, GDPR bağlamında rızanın serbestçe verilmesi gerektiği ilkesine uygun düşmemektedir. Bu sebeple Google'a ilgili mevzuat uyarınca 150 milyon Euro para cezası verilmiştir. Bu ceza GDPR kapsamında verilen yüksek cezalardan biridir ve veri koruma hukuku bağlamında çerezlere verilen önemi göstermektedir.

Türk hukukunda ise çerezler konusunda EHK ve KVKK'nın birlikte uygulanıp uygulanamayacağı tartışılmaktadır. Kurul tarafından yayınlanan Rehber'de AB düzenlemelerinden yoğun bir şekilde esinlenme mevcuttur. Ancak AB mevzuatı Türk hukukunda doğrudan bir anlama/karşılığa sahip değildir. Bu yüzden Rehber'de yer verilen AB hukuku temelli tespitlerin yasal dayanağını tespit etmek zordur. KVKK ve EHK bağlamında bir değerlendirme yapıldığında ise kişisel veri işlemeye yarayan çerezler için KVKK gündeme gelebilirken diğer çerezler için EHK'nın uygulanması söz konusu olacaktır. Oysa EHK'da yer alan düzenleme her durumda bilgilendirme ve açık rıza olması halinde çerez konumlandırılmasının mümkün olduğunu düzenlemektedir. Öte yandan Rehber'de KVKK'nın uygulandığı varsayıldığında bazı durumlarda açık rıza dışında kanunda düzenlenen diğer veri işleme sebeplerine dayanılabileceği ifade edilmektedir. Kuşkusuz bu durumda EHK ile KVKK arasında bir çelişki doğmaktadır. Söz konusu çelişkinin ise bir rehberle değil, AB

mevzuatından ilham alan bir kanun düzenlemesiyle yapılması isabetli olacaktır.

Hakem Değerlendirmesi: Çift kör hakem.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını belirtmiştir.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması olup olmadığını belirtmiştir.

Etik Kurul Onayı: Yazar, etik kurul onayının gerekmediğini belirtmiştir.

Peer Review: Double peer-reviewed.

Financial Support: The author received no financial support for this study.

Conflict of Interest: The author did not specify whether there was a conflict of interest.

Ethics Committee Approval: The author stated that ethics committee approval is not required.

KAYNAKÇA

- Aksoy, Hüseyin Can ve Mesut Halıcioğlu. "AB ve Türk Hukuklarında Çerezler: Kişisel Verilerin Korunması Açısından Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme." *Kişisel Verileri Koruma Dergisi*. no. 1 (2021): 61-88.
- Aksoy, Hüseyin Can ve Mesut Halıcioğlu. "E-Gizlilik Tüzüğü Çalışmaları Işığında Türk Hukukunda Elektronik Haberleşmenin Gizliliğinin Korunması." *Kişisel Verileri Koruma Dergisi*. no. 2 (2020): 1-18.
- Bachert-Peretti, Audrey. "La protection constitutionnelle des données personnelles: les limites de l'office du Conseil constitutionnel face à la révolution numérique." *Revue française de droit constitutionnel*. no. 2 (2019): 261.
- Buttarelli, Giovanni. "The Commission Proposal for a Regulation on ePrivacy: Why Do We Need a Regulation Dedicated to ePrivacy in the European Union?." *European Data Protection Law Review*. no. 2 (2017): 155-59.
- Bygrave, Lee A. ve Luca Tosoni. "Article 4(11) Consent." İç. *The EU General Data Protection Regulation (GDPR): A Commentary*. Ed. Christopher Kuner, Lee A. Bygrave, ve Christopher Docksey. 174-87. United Kingdom: Oxford University Press, 2019.
- Cahn, Aaron, Scott Alfeld, Paul Barford ve S. Muthukrishnan. "An Empirical Study of Web Cookies." iç. *Proceedings of the 25th International Conference on World Wide Web*. 891-901. Montréal Québec Canada: International World Wide Web Conferences Steering Committee, 2016. <https://doi.org/10.1145/2872427.2882991>.
- Çerez Uygulamaları Hakkında Rehber. Ankara: Kişisel Verileri Koruma Kurumu, 2022.
- Çerez Uygulamaları Hakkında Rehber Taslağı. Ankara: Kişisel Verileri Koruma Kurumu, 2022.

- Dabrowski, Adrian, Georg Merzdovnik, Johanna Ullrich, Gerald Sendera ve Edgar Weippl. "Measuring Cookies and Web Privacy in a Post-GDPR World." İç. *Passive and Active Measurement*, editör David Choffnes ve Marinho Barcellos. 258-70. Lecture Notes in Computer Science. Switzerland: Springer International Publishing, 2019. https://doi.org/10.1007/978-3-030-15986-3_17.
- Daigle, Brian, ve Mahnaz Khan. "The EU General Data Protection Regulation: An Analysis of Enforcement Trends by EU Data Protection Authorities." *Journal of International Commerce & Economics*. 2020 (2020): 1-38.
- Etteldorf, Christina. "Data Protection Authorities Try to Fill the Gap between GDPR and e-Privacy Rules." *European Data Protection Law Review*. no. 2 (2018): 235-38.
- Guida, Sergio. "Third-Party Cookies and Alternatives: What Consequences in Terms of Consent?." *European Journal of Privacy Law & Technologies*. no. 2 (2021).
- Güneş Peschke, Seldağ, Yasin Aydoğdu ve Lutz Peschke. "İnternet Sitelerinin ve Mobil Uygulamaların Çerez (Cookies) Politikalarında Dezenformasyon ve Hukuki Boyutu." İç. *İnternet Hukukunda Dezenformasyonla Mücadele*. Editör: Bülent Kent, Yasin Söyler, ve Merve Ayşegül Kulular İbrahim. 17-38. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2022.
- Hoofnagle, Chris Jay, Ashkan Soltani, Nathaniel Good, Dietrich J Wambach, ve Mika D Ayenson. "Behavioral Advertising: The Offer You Cannot Refuse." *Harvard Law & Policy Review*. (2012): 24.
- Houser, Kimberly A., ve W. Gregory Voss. "GDPR: The End of Google and Facebook or a New Paradigm in Data Privacy?." *Richmond Journal of Law and Technology*. no. 1 (2018): 1-109.
- Işık, Alper. "İnsan Hakları Açısından GVKT ve 6698 sayılı KVKK'da Yalnızca Otomatik İşlemeye Dayalı Bir Karara Tabi Olmama Hakkı." İç. *I. Uluslararası Kişisel Verileri*

- Koruma Kongresi (12-14 Kasım 2021)*. 95-103. Ankara: Kişisel Verileri Koruma Kurumu, 2022.
- J Zuiderveen Borgesius, Frederik, Sanne Kruikemeier, Sophie C Boerman, ve Natali Helberger. "Tracking Walls, Take-It-Or-Leave-It Choices, the GDPR, and the ePrivacy Regulation." *European Data Protection Law Review*. no. 3 (2017): 353-68.
- Kama Işık, Sezen. *Avrupa Veri Koruma Hukukuna Anayasal Bir Bakış: 2016/679 Sayılı GVKT (GDPR) ile 6698 Sayılı KVKK'nin Detaylı Analiz ve Karşılaştırması İle*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020.
- Kaya, Mehmet Bedii. *Elektronik Ticaret Hukuku - Ticari Elektronik İletiler*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020.
- Keser Berber, Leyla. *Çevrimiçi Davranışsal Reklamcılık (Online Behavioral Advertising) Uygulamaları Özelinde Kişisel Verilerin Korunması*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2014.
- Keser Berber, Leyla, Ayça Atabey ve Melis Mert. "E-Gizlilik Tüzük Taslağının Son Versiyonu Üzerine Düşünceler." *Kişisel Verileri Koruma Dergisi*. no. 2 (2019): 66-74.
- Küzeci, Elif. *Kişisel Verilerin Korunması*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020.
- "Opinion 04/2012 on Cookie Consent Exemption." Article 29 Data Protection Working Party, 2012. https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2007/wp135_en.pdf.
- Tambou, Olivia. "France · Lessons from the First Post-GDPR Fines of the CNIL against Google LLC." *European Data Protection Law Review*. no. 1 (2019): 80-84.
- Turan, Serhat. "Çevrimiçi Mahkumiyet: Çerezler Karşısında Özgür İrade Ütopyası." İç. *Güncel Gelişmeler Işığında Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*. Editör: Leyla Keser Berber ve

- Ali Cem Bilgili. 121-36. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020.
- Voigt, Paul ve Axel von dem Bussche. *The EU General Data Protection Regulation (GDPR)*. New York: Springer Berlin Heidelberg, 2017.
- “Working Document 02/2013 providing guidance on obtaining consent for cookies.” Article 29 Data Protection Working Party, 2013. https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2013/wp208_en.pdf.
- Yeşilaltay, Burak. “Çerez Kullanımının Hukuki Çerçevesi.” Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2020.
- Yücedağ, Nafiye. “Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamında Genel İlkeler.” *Kişisel Verileri Koruma Dergisi*. no. 1 (2019): 47-63.